

การส่งเสริมและสนับสนุนการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า
The Promote and Support of Local Governance, Case Studied,
Public Participation in Developmental Planning Process
of Lakha Subdistrict Municipality

พรชัย สุขอยู่¹ และ อัครกรณ์ วงศ์ปรีดี²

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์^{1,2}

Pornchai Sukyoo¹ and Achakorn Wongpreed²

National Institute of Development Administration^{1,2}

Corresponding Author, Email: pornchai.s@opm.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ผลการวิจัยที่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) การมีส่วนร่วมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความเห็นปัญหาหรือความต้องการของประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลหลักห้า 3) การมีส่วนร่วมระดับการปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุมโดยผ่านช่องทางการประชุมประชาคมระดับชุมชน และประชุมประชาคมระดับตำบล 4) การมีส่วนร่วมระดับการวางแผนร่วมกัน และ 5) การมีส่วนร่วมระดับการติดตามและตรวจสอบและประเมินผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำชุมชน ศักยภาพของประชาชน ความสะดวกของประชาชน การเป็นคนในพื้นที่ และระดับความเข้มข้นของความต้องการหรือความรุนแรงของปัญหา แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ

* ได้รับบทความ: 29 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 17 มิถุนายน 2565; ตอปรับตีพิมพ์: 29 มิถุนายน 2565

Received: 29 December 2022; Revised: 17 June 2022; Accepted: 29 June 2022

ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย การส่งเสริมกลไกการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล ตำบลหลักห้า การส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชน และการพัฒนาศักยภาพของผู้แทนประชาชนหรือผู้นำชุมชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; แผนพัฒนาท้องถิ่น; เทศบาลตำบล

Abstract

The objectives of this study are to investigate the dynamic of public participation in developmental planning process of lakha subdistrict municipality. The study was carried out through collection of information by secondary data studies (document data) and in-depth interviews.

The research finding are following; 1) There are five level of public participation in developmental planning process of lakha subdistrict municipality : Information acknowledgement data offering, meeting attendance, planning attendance, and operational auditing attendance 2) The factor that determine the aspects of public participation : Tranofrmational leadership of community leader, Capacity of committee, spend time of committee, local people and severity of problem and frequency of need 3) The way to promote public participation : the advertising development process of lakha subdistrict municipality, promote community planning and community leader capacity building

Keywords: Public Participation; Local Development Plan; Subdistrict Municipality

บทนำ

ความสลับซับซ้อนของปัญหาสังคมในบริบทของโลกาภิวัตน์ การบริหารราชการแบบรวมอำนาจ ศูนย์กลางไม่อาจจะตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง แนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) จึงเข้ามามีบทบาททำให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีความอิสระในการบริหาร (Administration Autonomy) ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สำคัญทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่ ได้มีอย่างมีประสิทธิภาพ (อุดม ทุมโฆสิต, 2552) (โกวิท พวงงาม, 2559) แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการบริหาร รวมไปถึงการจัดสรรทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นหน้าที่

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล พัทธยา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาและบริหารพื้นที่ของตนเองตามความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่น การใช้เป็นกรอบการจัดทำงบประมาณและการใช้จ่ายเงินสะสม บรรจุโครงการสำหรับอุดหนุน หรือรับการอุดหนุนโครงการพัฒนาต่าง ๆ การใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางการช่วยเหลือประชาชน แผนพัฒนาท้องถิ่นต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมไปถึงยุทธศาสตร์ 20 ปี แผนพัฒนาท้องถิ่นจึงกลายเป็นหนึ่งในองคาพยพในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นจุดตั้งต้นที่จะสะท้อนความต้องการของประชาชนระดับพื้นที่ผ่านกลไกการประชาคมไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยและหนังสือสั่งการที่กระทรวงมหาดไทยและอยู่บนฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งแผนพัฒนาท้องถิ่นยังเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญแสดงให้เห็นถึงความสามารถและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นอีกด้วย (อัครณัฐ วงศ์ปรีดี และ ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา, 2561 : 100-101) หากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนพื้นที่ย่อมส่งผลอย่างยิ่งต่อทิศทางของการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หนึ่งในนโยบายที่สำคัญของนายกเทศมนตรีตำบลหลักห้าคือการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเทศบาลตำบลหลักห้าได้นำเทคนิคการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมสำหรับเทศบาลตำบลหลักห้ากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจรวมถึงการชี้แจงเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นของตน 2) การรวบรวมข้อมูลและปัญหาความต้องการของประชาชนเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเทศบาลตำบลหลักห้า ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน 3) การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาของเทศบาลตำบลหลักห้าในเชิงการพัฒนา 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน 5) การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 6) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนา 7) การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลหลักห้า 8) การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา และ 9) การจัดทำและการพิจารณาแผนพัฒนาท้องถิ่นและนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปประกาศใช้และใช้เป็นแนวทางการพัฒนา การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาตามเป้าหมายของแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

เทศบาลตำบลหลักห้าได้รับรางวัลหน่วยงานที่ได้ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เป็นหน่วยงานที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับเอเอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพว่า เทศบาลตำบลหลักห้าเป็นหน่วยงานที่มุ่งพัฒนากระบวนการบริหาร กระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้เองเทศบาลตำบลหลักห้าจึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีพัฒนาการทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานแบบประเมินประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment) ในทางเดียวกันแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่มีขั้นตอนกระบวนการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่ต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนประชาชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาจากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า และประกอบกับเทศบาลตำบลหลักห้ามีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถือหน่วยงานที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับเอเอ ซึ่งถือว่าการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลหลักห้ามีคุณธรรมและความโปร่งใสเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงทำให้ผู้วิจัยมุ่งสนใจศึกษาพลวัตของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้าเพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าเอกสาร และการศึกษาจากการสำรวจภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยข้อมูล ณ วันที่ 20 เมษายน 2563 รวบรวมโดยกองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เมืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 38 แห่ง กลุ่มตัวอย่างได้แก่เทศบาลตำบลหลักห้า อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการที่ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกจากประชากรโดยใช้วิธีการเลือกแบบยัดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยแบบไม่มีโครงสร้าง หรือมีวิธีการที่ไม่ซับซ้อน ไม่ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะมาแทนกลุ่มประชากร แต่เป็นตัวอย่างที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา (ชาย โพธิ์สีตา, 2550 : 128-129) ได้แก่เทศบาลตำบลหลักห้า

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 วิธี ได้แก่การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารเก็บข้อมูลจากระเบียบและหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นข้อมูลรายงานการประชุม เช่น รายงานการประชุมของคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผน รายงานการประชุมประชาคม รายงานการติดตามและประเมินผลแผน รายงานการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์และวิธีที่สองการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลจากประชาชนและบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า และใช้โครงสร้างคำถามในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 5 ประเด็นคำถาม ได้แก่ คำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ คำถามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า คำถามเกี่ยวกับการจัดการการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการเข้ามาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คำถามเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและคำถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหลักห้า

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์และตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยการนำข้อมูลเชิงรูปธรรมย่อย ๆ หลายกรณีมาสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2549 : 14-15)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ผู้วิจัยได้ค้นพบว่ากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า พบว่าช่องทางสำหรับการสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชนของเทศบาลตำบลหลักห้า ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร

ผ่านเพจเฟซบุ๊กเทศบาลตำบลหลักห้า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์เทศบาลตำบลหลักห้า บอร์ดประชาสัมพันธ์ของแต่ละชุมชน 41 ชุมชน หอกระจายเสียง การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน หรือผู้แทนประชาคม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน มีหลายปัจจัยได้ ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชนที่มีกิจกรรม ร่วมกันลูกบ้านบ่อยครั้ง หรือมีความใส่ใจความเป็นอยู่ของลูกบ้านมีการประชุมประชาคมภายในหมู่บ้าน บ่อยครั้งทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความเชื่อใจกันและกันซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งที่สำคัญในการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลหลักห้าไปยังผู้นำชุมชนเพื่อส่งต่อไปยังประชาชนในแต่ละหมู่บ้านต่อไป 2) การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์เชิงรุกหลากหลายช่องทางทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมไปถึง ลักษณะของสื่อและเนื้อหาที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มในชุมชนทำให้ประชาชนในภาพรวมของทั้งเขตเทศบาล ตำบลหลักห้ามีแนวโน้มที่จะได้รับข่าวสารมากยิ่งขึ้นและเข้าใจมากยิ่งขึ้น 3) การเป็นคนในพื้นที่ ประชาชน ที่อยู่ในพื้นที่หรือมีทะเบียนบ้านมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมหรือสนใจกิจกรรมของเทศบาลตำบลหลักห้ามากกว่า ประชาชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า กับประชาชนซึ่งหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน เช่น กองสาธารณสุข กองสวัสดิการ จะเป็น หน่วยงานที่ประชาชนพบประชาชนมากที่สุดเนื่องด้วยอำนาจหน้าที่ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ทั้งสองมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดซึ่งส่งผลต่อการสร้างการรับรู้ข่าวสารนอกการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น แผนชุมชนแล้วยังหมายรวมไปถึงกิจกรรมอื่น ๆ ของเทศบาลตำบลหลักห้าอีกด้วย

2. การมีส่วนร่วมระดับการเปิดรับฟังความเห็นจากประชาชน ประชาชนเทศบาลตำบลหลักห้า สามารถเสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ผ่านช่องทางของเทศบาลตำบลหลักห้า ได้แก่ แบบสอบถาม ความคิดเห็นของเทศบาลตำบลหลักห้า การเขียนใบคำร้องเรียน/ร้องทุกข์ของเทศบาลตำบลหลักห้า การร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรม การเสนอความเห็นผ่านกล่อง/ตู้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน การเสนอปัญหาและความต้องการรวมถึงโครงการต่าง ๆ ผ่านแผนชุมชน การเสนอความเห็นผ่านช่องทาง ออนไลน์ของเทศบาลตำบลหลักห้า ผ่านกระดานกระทุ้ง Zimber : Inbox ข้อความ Facebook Line@ การโทรศัพท์สายด่วนหรือสายตรงถึงผู้บริหารท้องถิ่นและการประสานกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบล หลักห้า สำหรับข้อมูลความเห็นหรือประเด็นปัญหา และความต้องการของประชาชนที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ และจัดทำเป็นโครงการพัฒนาเพื่อบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะมาจากแผนชุมชน เนื่องจาก แผนชุมชนเป็นแผนที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด การกำหนดประเด็นปัญหา ความต้องการของชุมชนเอง โดยมีผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน รวมถึงเทศบาลตำบลหลักห้าโดยกองสวัสดิการบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลหลักห้าจัดทำแผนชุมชน ซึ่งจะมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา จากมากไปน้อย และลักษณะของปัญหาจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่ ปัญหาหรือความต้องการที่ชุมชน

สามารถดำเนินการเองได้ ชุมชนก็จะดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนาในประเด็นเหล่านั้นเอง แต่หากเป็นปัญหาหรือความต้องการที่จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนก็จะจัดทำเป็นโครงการเพื่อเสนอต่อเทศบาลตำบลหลักห้าเพื่อให้หน่วยงานในเทศบาลตำบลหลักห้า นำปัญหาหรือโครงการเหล่านั้นไปวิเคราะห์เพื่อนำไปบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่นและจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป

ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมที่จะเสนอข้อมูล ปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อเทศบาลตำบลหลักห้าเพื่อนำประเด็นเหล่านั้นไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 1) ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน หรือผู้แทนประชาคมหากภาวะผู้นำของชุมชนมีมากย่อมทำให้ลูกบ้านมีความเชื่อใจส่งผลให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหาหรือความต้องการผ่านผู้นำชุมชนหรือเข้าร่วมประชุมประชาคมตามคำร้องขอของผู้นำชุมชน เพื่อให้ข้อเสนอปัญหาหรือความต้องการนั้นมาสู่เทศบาลตำบลหลักห้าและดำเนินแก้ไขปัญหาต่อไป 2) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลตำบลหลักห้าบ่อยครั้ง โดยเฉพาะกิจกรรมของกองสาธารณสุข กองสวัสดิการ จะมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์อันดี มีความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ซึ่งส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นในที่ประชุมประชาคมร่วมถึงการเสนอความเห็นผ่านเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้าอีกด้วย 3) ความสะดวกของประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มของประชาชนที่ทำอาชีพอยู่ในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอความเห็นสูง 4) ระดับความรุนแรงของปัญหา และความเข้มข้นของความต้องการ หากปัญหาใดหรือความต้องการใดของประชาชนในพื้นที่มีความรุนแรงหรือเข้มข้นจะส่งผลให้ประชาชนมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมประชุมประชาคมหรือเสนอความเห็นมากยิ่งขึ้น

3. การมีส่วนร่วมระดับการปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุม ซึ่งประชาชนของเทศบาลตำบลหลักห้ามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 2 ลักษณะ ได้แก่ การประชุมประชาคมระดับชุมชน การประชุมประชาคมระดับตำบลการประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน เป็นการประชุมที่เทศบาลตำบลหลักห้า จะชี้แจงถึงสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการบริการสาธารณะของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในเทศบาลตำบลหลักห้า เป็นการพบปะพูดคุยกันระหว่างนายกเทศมนตรีตำบลหลักห้า สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหลักห้ากับประชาชนทั้งหมด 41 ชุมชนรวมไปถึงการลงมติความเห็นเพื่อร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนาที่จะบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งโครงการพัฒนาเหล่านั้นมาจากแผนชุมชนที่ถูกหน่วยงานภายในเทศบาลตำบลหลักห้า นำไปวิเคราะห์สำรวจตามอำนาจหน้าที่และดำเนินการจัดทำเป็นโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนตามประเด็นที่อยู่ในแผนชุมชน ต่อมาการประชุมประชาคมระดับตำบล เป็นการประชุมระดับตำบล 4 ตำบลซึ่งจะประชุม ณ ห้องประชุมขวัญประชาของเทศบาลตำบลหลักห้า โดยการประชุมประชาคมระดับตำบลยกกระบัตร ประชุมประชาคมระดับตำบลหนองบัว ประชุมประชาคมระดับตำบลหนองสองห้อง

และประชุมประชาคมระดับตำบลโรงเข้ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีมติร่วมกันระดับตำบล ในการจัดลำดับโครงการพัฒนาร่วมกัน เพื่อบรรจุลงแผนพัฒนาท้องถิ่นก่อนจะนำ (ร่าง) แผนพัฒนาท้องถิ่น ไปประกาศใช้ในภายหลัง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้คำปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุม ประชาคม ได้แก่ 1) หนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกับการชักชวนการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น มีการกำหนดรูปแบบของการจัดประชุมประชาคมโดยการกำหนดสัดส่วนของประชาชนที่จะต้อง เข้าร่วมการประชุมประชาคมสำหรับเทศบาลตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลทุกคน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน หัวหน้าสถานี ผู้อำนวยการ รพสต. ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 10-15 คน หัวหน้าส่วนหรือตัวแทนราชการและรัฐวิสาหกิจ 5-10 คน และการคัดเลือกจากอาสาสมัครต่าง ๆ 15-20 คน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการประชุมประชาคม 2) ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนนับเป็นปัจจัยสำคัญหากผู้นำชุมชน มีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีการทำงานเชิงรุกมีความสนใจความเป็นอยู่ของ “ลูกบ้าน” ส่งผลอย่างยิ่ง ต่อความเชื่อใจของลูกบ้านที่มีต่อผู้นำชุมชน ทำให้ในการจัดประชุมประชาคมหากผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือประธานชุมชนที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่จะสามารถที่จะรวมกลุ่มหรือ นัดประชุม เพื่อพูดคุยหารือได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ตำบลโรงเข้ มีการทำข้อตกลงกับ ประชาชนในชุมชนโดยในแต่ละเดือนจะมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อย 10 ครั้ง ในประเด็นปัญหาความ ต้องการ “ระบบน้ำ ระบบไฟ สุขภาพ การดำรงชีวิต และอื่น ๆ” โดยผู้ใหญ่บ้านก็จะนำปัญหาที่ชุมชน ไม่สามารถแก้ไขได้มาจัดทำแผนชุมชนเพื่อเสนอต่อไปยังแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในการที่จะเสนอแผนชุมชน แต่ละครั้งหมู่ 4 ก็จะมีประชุมประชาคมหมู่บ้านของตนเพื่อเป็นการยืนยันกับโครงการในแผนชุมชน ก่อนที่จะเสนอไปยังเทศบาลตำบลหลักห้า ช่องทางที่ใช้ในการประสานงาน เช่น การใช้ไลน์กลุ่ม การลงพื้นที่ รับฟังปัญหา เป็นต้น 3) ความสะดวกเรื่องเวลาของประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเข้าร่วม ประชุม เนื่องจากเทศบาลตำบลหลักห้ามีจำนวนชุมชนในเขตปกครอง 41 ชุมชน ระยะเวลาที่ใช้ในการ จัดประชุมประชาคมประมาณหนึ่งเดือนครั้ง จากข้อมูลรายงานการประชุมประชาคมหมู่บ้านแสดงให้เห็น ว่าหากเป็นการจัดประชุมในช่วงเวลาวันเสาร์ อาทิตย์ หรือวันหยุดประจำปี จำนวนของประชาชน ความหลากหลายของผู้ที่เข้าร่วม และการแสดงความคิดเห็นของประชาชนจะเพิ่มมากขึ้น ทำให้การประชุม ประชาคมนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่หากเป็นการประชุมที่เกิดขึ้นในช่วงวันทำงาน ความหลากหลาย ของกลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมก็จะน้อยลง ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ หรือประชาชน ที่พอจะมีสละเวลาเข้ามาเข้าร่วมได้ 4) การเป็นคนพื้นที่หมายถึงประชาชนที่มีทะเบียนบ้านอาศัยอยู่ในพื้นที่ เทศบาลตำบลหลักห้ามีแนวโน้มที่จะเห็นถึงความสำคัญของการจัดประชุมประชาคมเนื่องจากเป็นคนในพื้นที่ ซึ่งมีความเข้าใจถึงบริบท สภาพปัญหา และความต้องการในพื้นที่จึงมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมประชุมประชาคม 5) ทศนคตต่อการประชุมประชาคมประชาชนที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อเทศบาลตำบลหลักห้า

รวมถึงการมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมการประชุมประชาคมมากขึ้น 6) ทักษะติดต่อเทศบาลตำบลหลักห้า ประชาชนที่มีทักษะติดต่อเทศบาลตำบลหลักห้า รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้าอันเกิดจากการเป็นคนในพื้นที่เช่นกัน หรือมีความเชื่อใจกัน และกัน มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมการประชุมประชาคมและหมายรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลหลักห้า จัดขึ้นด้วย 7) ทุณชุมชน หากชุมชนใดที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ ย่อมทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น และยังส่งผลเข้าร่วมประชุมประชาคมมากยิ่งขึ้น 8) ปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ระดับความรุนแรงของปัญหาที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเอง และความเข้มข้นของความต้องการของประชาชนมีแนวโน้มที่จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมมากยิ่งขึ้น

4. การมีส่วนร่วมระดับการวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมประชุมคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการประชุมเพื่อนำข้อมูล สถิติ ข้อมูลปัญหาและความต้องการของประชาชน จากหลากหลายช่องทาง และข้อมูลแผนชุมชนมาจัดทำเป็นร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า โดยประชาชนที่มีส่วนร่วมจะมาจากสัดส่วนของผู้แทนประชาคม และผู้นำชุมชน ซึ่งการได้มาของสัดส่วนผู้แทนประชาคมและผู้นำชุมชนจะมาจากนายกเทศมนตรีตำบลหลักห้าร่วมกับกองวิชาการและแผนงานจะเป็นผู้กำหนดและปรับแก้ไขคำสั่งของคณะกรรมการตามวาระ และจะประกาศให้ประชาชนทราบผ่านช่องทางต่าง ๆ ต่อไป 2) การมีส่วนร่วมประชุมคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหลักห้าเพื่อพิจารณา (ร่าง) แผนพัฒนาท้องถิ่นจากคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมาพิจารณารวมกับการประชาคมระดับชุมชนและระดับตำบลเพื่อนำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านการพิจารณาแล้วไปประกาศใช้และนำไปเป็นกรอบในการบริหารและจัดทำงบประมาณต่อไป 3) การมีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานเป็นการประชุมเพื่อนำโครงการพัฒนาที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญในแผนพัฒนาท้องถิ่นมาจัดสรรงบประมาณและนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมวางแผนจะผ่านช่องทางในฐานะของกรรมการของคณะกรรมการต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่ดำรงตำแหน่งกรรมการจะเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล หรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล รวมไปถึงเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำชุมชน ข้าราชการ บำนาญ เป็นต้น

ปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน ได้แก่ 1) ความสะดวกของประชาชนที่มาดำรงตำแหน่งกรรมการซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนที่เข้าร่วมจะดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน หรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน 2) การอยู่ในพื้นที่ คือ กรรมการเป็นผู้ที่มีอาชีพอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า ซึ่งสามารถสละเวลาเข้ามาเพื่อเข้าร่วมการประชุมได้ 3) การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหารของเทศบาลตำบลหลักห้า หรือสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหลักห้า

และเจ้าหน้าที่ โดยประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลตำบลหลักห้าบ่อยก็จะมีความรู้จักหรือสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร ของเทศบาล ส่งผลให้ในห้วงเวลาของการปรับปรุงหรือแก้ไขตำแหน่งของกรรมการของคณะกรรมการต่าง ๆ จะส่งผลให้บุคคลนั้น ๆ ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการด้วย

5. การมีส่วนร่วมในระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบและประเมินผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่าประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า คือ การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้าในสัดส่วนของผู้แทนประชาคมท้องถิ่น โดยประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะกรรมการ ส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเป็นประชาชนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการเข้าไปติดตามและประเมินผลการดำเนินการของแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า พบว่า 1) ศักยภาพของประชาชนหรือผู้แทนที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชนหรือตำบล หรือเป็นที่ยอมรับของเทศบาลตำบลหลักห้า 2) ความสะดวกของประชาชนหรือผู้แทนประชาชนคนที่จะมาดำรงตำแหน่งกรรมการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ที่ทำอาชีพ หรือดำรงตำแหน่งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งสามารถสละเวลาเข้าร่วมประชุมกับกรรมการได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่นำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วย 5 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมระดับการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน การมีส่วนร่วมระดับการปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุม การมีส่วนร่วมระดับการวางแผนร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบและประเมินผล

การมีส่วนร่วมระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจากการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า ในการประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านหรือระดับตำบล ช่องทางในการเสนอความเห็นหรือปัญหาของประชาชน แนวการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ประกาศการใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น

ประกาศการใช้แผนการดำเนินงาน รายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ เว็บไซต์ของเทศบาลตำบลหลักห้า เฟสบุ๊คของเทศบาลตำบลหลักห้า รวมถึงการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า

การมีส่วนร่วมระดับการเปิดรับฟังความเห็นจากประชาชน พบว่า ช่องทางในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนมีหลากหลายช่องทางทั้งออนไลน์และออฟไลน์ แต่ช่องทางที่ความเห็นหรือปัญหาของประชาชนถูกนำมาบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่นจะผ่านช่องทางแผนชุมชน เนื่องจากแผนชุมชนเป็นแผนที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด การกำหนดประเด็นปัญหาความต้องการของชุมชนเอง โดยมีผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน รวมถึงเทศบาลตำบลหลักห้าโดยกองสวัสดิการ บูรณาการร่วมกันเพื่อให้ชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลหลักห้าจัดทำแผนชุมชน ซึ่งจะมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาจากมากไปน้อย และลักษณะของปัญหาจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ปัญหาหรือความต้องการที่ชุมชนสามารถดำเนินการเองได้ ชุมชนก็จะดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนาในประเด็นเหล่านั้นเอง แต่หากเป็นปัญหาหรือความต้องการที่จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนก็จะจัดทำเป็นโครงการเพื่อเสนอต่อเทศบาลตำบลหลักห้า เพื่อให้หน่วยงานในเทศบาลตำบลหลักห้า นำปัญหาหรือโครงการเหล่านั้นไปวิเคราะห์เพื่อนำไปบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่นและจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป

การมีส่วนร่วมระดับการปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุมการมีส่วนร่วมดังกล่าวมีช่องทางให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมได้ 2 ช่องทาง ได้แก่ การประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน และการประชุมประชาคมระดับตำบล ซึ่งประชาชนจะได้ร่วมตัดสินใจจัดลำดับความสำคัญในการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ซึ่งประชาชนจะได้พูดคุย แลกเปลี่ยนและเจรจาร่วมกันเพื่อหามติของที่ประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมระดับการวางแผนร่วมกัน ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหลักห้าและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาแผนพัฒนาท้องถิ่น และนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนการดำเนิน ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะเป็นผู้ที่ป็นอดีตข้าราชการ ผู้นำชุมชน ผู้นำหน่วยงานของรัฐ หรือเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับทางผู้บริหารของเทศบาลตำบลหลักห้า และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน

การมีส่วนร่วมในระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบและประเมินผล พบว่าประชาชนที่เข้าร่วมจะเป็นเพียงตัวแทนเขเช่นเดียวกันกับระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน โดยจะเข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมาจากผู้แทนประชาคม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อดีตข้าราชการ หรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน โดยเข้ามาทำหน้าที่

ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ออนไลน์และออฟไลน์ของเทศบาลตำบลหลักห้า

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีลักษณะเป็นพหุปัจจัย คือ มีปัจจัยหลากหลายตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ส่งเสริมกัน ปัจจัยใดเพียงปัจจัยเดียวไม่อาจจะอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ แต่ต้องอาศัยปัจจัยหลายปัจจัยนำมาอธิบายร่วมกัน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ปัจจัยภายในชุมชน และปัจจัยภายนอกชุมชน

2.1) ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำชุมชน ศักยภาพของประชาชน ความสะดวกของประชาชน ทศนคติของประชาชน การเป็นคนในพื้นที่ และระดับความเข้มข้นของความต้องการและรุนแรงของปัญหามีรายละเอียด ดังนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำชุมชน (เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน ผู้แทนประชาคม เป็นต้น) เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุม พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมและเสนอความเห็นทั้งการเสนอปัญหาหรือความต้องการมาจาก เกิดจากชุมชนนั้นผู้นำชุมชนที่มีภาวะผู้นำสูง โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นกลุ่มคนหรือบุคคลที่คอยนำประเด็นปัญหาหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่จุดประเด็นให้กับชุมชนเพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยน และเจรจาหารือกันจนตกผลึก ประเด็นนั้นและประเด็นเหล่านั้นไปพูดคุยหรือเจรจาหารือกันที่ประชุมประชาคมทั้งระดับหมู่บ้านและชุมชนอีกครั้งเพื่อจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อดูว่าประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้นชุมชนสามารถดำเนินการแก้ไขด้วยตนเองได้หรือไม่หากไม่สามารถดำเนินการได้ก็จะนำไปเสนอเทศบาลตำบลหลักห้าเพื่อบรรจุโครงการพัฒนาเข้าแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม และคณะ (2565) ได้ศึกษาการสร้างกระบวนการและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนเพื่อส่งเสริมสินค้าพื้นถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดกัว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเนื่องจากผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำสูง ผู้นำชุมชนจำเป็นผู้ที่จุดประกายความคิดและเป็นผู้ที่จะริเริ่มกิจกรรมในเกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งเป็นผู้ขับเคลื่อนให้กิจกรรมของชุมชนเกิดความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ชุมชนนั้นเกิดความเข้มแข็งและร่วมมือกันอย่างยั่งยืน

ศักยภาพของประชาชน ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า โดยเฉพาะในตำแหน่งของกรรมการของคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหลักห้า คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ส่วนใหญ่จะเป็นอดีตข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือผู้นำชุมชน หรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน และมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหารเทศบาลตำบลหลักห้า และเจ้าหน้าที่โดยบุคคลเหล่านี้จะกลายเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาทำหน้าที่ในฐานะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนการดำเนินงาน รวมไปถึงร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ วิสัยจิตร เสนาราช และคณะ (2560) ได้การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบองกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้แก่ช่วงอายุพบว่าประชาชนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโดยเฉพาะในด้าน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าประชาชนที่จบการศึกษาระดับอื่น ๆ เนื่องจาก ประชาชนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีอาจจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับหนึ่งถึงความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งเข้าใจถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหา การพัฒนาและเข้าในบริบทของชุมชนมากกว่า ทำให้มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าระดับการศึกษาอื่น และสอดคล้องกับการศึกษาของ ไตรรัตน์ กอใหญ่, จักรวาล สุขไมตรี และกิตติวรรณ กล้ายณมิตร (2563) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีระดับการศึกษาในระดับสูงมีลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสูงกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า เนื่องจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และความศรัทธาจากคนในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่ามีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจที่จะแสดงความเห็นหรือเจตนารมณ์ของตนในการร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาน้อย ทั้งนี้การศึกษาได้ชี้ให้เห็นประเด็นเพิ่มเติม โดยชี้ให้เห็นว่าหากประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จะส่งผลให้การดำเนินงานของหน่วยงานสามารถแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาพื้นที่ได้ตรงจุดตรงเป้าหมายของประชาชนได้มากขึ้น และเมื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดยังสามารถทำให้ลดค่าใช้จ่าย ลดงบประมาณ หรือลดการสูญเสียเวลา และลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นกับประชาชน และทำให้ประชาชนได้เกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองพัฒนาทัศนคติในการมองภาพรวมและเห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนเพิ่มมากขึ้น

ความสะดวกของประชาชนนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน จากการศึกษาพบว่า การประชุมประชาคมระดับชุมชน หรือประชุมประชาคมระดับตำบล และการดำรงตำแหน่งกรรมการต่าง ๆ ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่า ประชาชนเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่มิอาจชีพหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลหลักห้า ซึ่งสามารถสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้นอกจากนั้นกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งทำให้ในการจัดประชุมประชาคมระดับชุมชนและตำบลบางครั้งยังขาดความหลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มแรงงานหรือกลุ่มเยาวชนยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ เอกลักษณ์ อุปรรัตน์ (2552) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าศาลา และเทศบาลเมืองสิงห์บุรี พบว่า ประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่มีความสะดวกเรื่องเวลา คือมีเวลาว่างเพียงพอที่จะร่วมกิจกรรมกับเทศบาล ซึ่งหากประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลก็จะต้องเสียสละเวลาของตนเองเพื่อไปเข้าร่วม หากเป็นประชาชนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่เช่น การเป็นพนักงานเงินเดือน การทำงานกับองค์กรหรือหน่วยงาน ก็อาจจะไม่สะดวกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาล

ทัศนคติของประชาชน เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติของประชาชนเชิงบวกทั้งต่อเทศบาลตำบลหลักห้า ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า ตลอดจนกิจกรรมของเทศบาลตำบลหลักห้า มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนภฤต โพธิ์เงิน (2563) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ทัศนคติของประชาชนที่มองว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเรื่องใกล้ตัว ซึ่งหากประชาชนในพื้นที่ “ไม่ให้ความสำคัญ คิดว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่ใช่เรื่องของตนเอง การเบื่อหน่ายในการเข้าประชุม เนื่องจากมองว่าการแก้ไขปัญหาไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เกิดความแตกแยกทางความคิด มีการแบ่งกลุ่ม การเล่นพรรคเล่นพวก ไม่ได้ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการจัดกิจกรรมหรือการจัดประชุมประชาคมที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน” จะทำให้ประชาชนไม่ยอมเข้าไปตัดสินใจ ไม่ร่วมคิด ไม่ร่วมปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้การบริหารงานของท้องถิ่นอาจไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลได้

การเป็นคนในพื้นที่ที่ประชาชนที่อาศัยหรือมีทะเบียนบ้านอยู่ในพื้นที่ที่มีระยะเวลานานก็มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสูง เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ที่เข้าใจบริบทในพื้นที่อย่างแท้จริงทำให้สามารถเสนอความเห็นหรือปัญหา หรือความต้องการให้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เอกลักษณ์ อุปรรัตน์ (2552 : 317 - 337) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยของประชาชนที่เป็นคนในพื้นที่ การที่มีทะเบียนบ้าน

อยู่ในพื้นที่ของเทศบาลในฐานะคนในพื้นที่ที่มีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าว กับเทศบาลมากกว่าประชาชนที่ไม่ใช่คนในพื้นที่หรือไม่ได้มีทะเบียนบ้าน

ระดับความเข้มข้นของความต้องการและรุนแรงของปัญหาเป็นปัจจัยที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งหากปัญหาใดหรือความต้องการใดที่ประชาชนเห็นว่าส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนอย่างเห็นได้ชัด จะทำให้ประชาชนมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยชัดแจ้ง อันเนื่องมาจากประชาชนเดือดร้อน หรือมีความต้องการที่จะพัฒนาพื้นที่ของตน ซึ่งสอดคล้องการศึกษาของ เอกลักษณ์ อุปริรัตน์ (2552 : 317-337) พบว่า ประชาชนมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะมากขึ้น หากบริการสาธาณณะนั้นส่งผลโดยตรงต่อประชาชน หรือกระทบวิถีชีวิตของประชาชน ทำให้ประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ อันส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชน

2.2) ปัจจัยภายนอกชุมชนได้แก่ การประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลหลักห้า กฎหมาย และหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย ความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับเทศบาล

การประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลหลักห้า เป็นปัจจัยสำคัญหรือเป็นจุดเริ่มต้นในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ไม่เพียงแต่ด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแต่ยังรวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ของเทศบาลตำบลหลักห้า โดยการประชาสัมพันธ์เป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารของประชาชนซึ่งเป็นระดับการมีส่วนร่วมระดับพื้นฐาน หากประชาชนมีข้อมูลหรือรับรู้ข้อมูล ข่าวสารได้ดีย่อมส่งผลให้ประชาชนเกิดการพูดคุย เกิดการเจรจาขึ้นในชุมชน นำไปสู่การติดตามตรวจสอบ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการกิจกรรมของเทศบาลตำบลหลักห้าเพิ่มสูงขึ้น จากการศึกษาพบว่า โดยกระบวนการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนส่วนใหญ่จะผ่านช่องทางออนไลน์ เว็บไซต์ และเฟสบุ๊คเป็นหลัก อาจจะเนื่องด้วยเป็นช่องทางที่มีความสะดวกต่อประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในการประชาสัมพันธ์ แต่หากพิจารณาถึงกระบวนการประชาสัมพันธ์พบว่า กระบวนการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลหลักห้าในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ยังประสบกับปัญหา ได้แก่ การขาดการวางแผนประชาสัมพันธ์ เนื้อหาที่ใช้ประชาสัมพันธ์ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการสรุปหรือขึ้นนำประเด็นให้ประชาชนทราบ รูปแบบของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์นั้นเข้าถึงได้ยากส่วนใหญ่เป็นการประชาสัมพันธ์ กฎหมายและระเบียบของกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้ประชาชนขาดความสนใจ จากข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานศึกษาของ สมัครสมร ภักดีเทวา, อภิญา อิงอาจ และ เอกนถน บางท่าไม้ (2564) ได้ศึกษาการวิเคราะห์การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิรูปประเทศเพื่อกำหนดประเด็นการประชาสัมพันธ์ตามการรับรู้ของประชาชน ผลการศึกษาพบว่าการประชาสัมพันธ์ที่จะทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การระบุปัญหา

หรือประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ประชาชนในรับทราบ (Defining the problem) 2) การวางแผน การประชาสัมพันธ์ (Planning and Programming) 3) การปฏิบัติการด้านการสื่อสารและดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ (Taking action and Communication) โดยนำประเด็นที่กำหนดไว้ในขั้นตอนแรก นำมาสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ ผ่านช่องทาง ๆ ต่างที่กำหนดไว้ตามแผนการ ประชาสัมพันธ์ 4) การประเมินผลและปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ เพื่อประเมินว่ากิจกรรมการ ประชาสัมพันธ์ที่ได้ดำเนินการไปนั้นสอดคล้องกับเป้าหมาย หรือประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารให้ประชาชน ได้รับรู้ รับทราบหรือไม่

ระเบียบกฎหมายและหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย เป็นปัจจัยโดยตรงที่ส่งผลต่อการ มีส่วนร่วมของประชาชน โดยกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบกระทรวง มหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562 และ หนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย และหลักกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น เทศบาลตำบลหลักห้าได้้นระเบียบกระทรวงมหาดไทยและแนวคิดดังกล่าวมาเป็น แนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้โครงการพัฒนาที่ถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น มาจากปัญหาและความต้องการของประชาชนที่อยู่ในแผนชุมชน สาเหตุต่อมาชุมชนมีผู้นำชุมชนที่มีภาวะ ผู้นำสูง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน คณะกรรมการชุมชน และประธานชุมชนมีความสนใจความเป็นอยู่ ของประชาชนในหมู่บ้าน มีการจัดประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน ในทางเดียวกันเทศบาลตำบลหลักห้า ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ในการจัดทำแผนชุมชนตลอดมา ผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดี กับผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึงเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า ซึ่งส่งผลให้ชุมชน มีความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผนชุมชน เทศบาลตำบลหลักห้าจึงนำปัญหาและความต้องการเหล่านั้น มาดำเนินการสำรวจความเป็นไปได้ ความรุนแรงของปัญหา และรวมถึงงบประมาณของเทศบาลตำบลหลักห้า เพื่อจัดทำโครงการพัฒนาสำหรับแก้ไขปัญหาคือตอบสนองความต้องการของประชาชนเหล่านั้น นำไปบรรจุ ลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ในจะมีการจัดลำดับความสำคัญของความรุนแรงหรือความต้องการของ ประชาชนในช่วงของการพิจารณาแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหลักห้า อีกด้วย จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เทศบาลตำบลหลักห้า นำปัญหาและความต้องการของประชาชน จากแผนชุมชนมาแก้ไขและพัฒนาตามความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของกตัญญู แก้วหานาม และพิมพ์ลลิตา แก้วหานาม (2562, 93 - 110) เรื่อง พัฒนาการการขับเคลื่อน แผนชุมชนกับแผนพัฒนาท้องถิ่นในบริบทประเทศไทย พบว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามหลักการ และแนวคิดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีความเชื่อมโยงกับแผนชุมชน โดยขั้นตอนระยะเริ่มต้น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องนำแผนชุมชนเข้าร่วมวิเคราะห์ศักยภาพ การรวบรวมข้อมูล และปัญหาต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา เพื่อให้ได้แผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ในทางเดียวกันนอกจากการนำหลักการและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมาใช้นั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมุ่งสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนและชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกมิติ เช่น การร่วมคิดร่วมทำ การร่วมแสดงความเห็น การร่วมติดตามและตรวจสอบ การร่วมรับผลประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการนำแผนชุมชนไปสู่แผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดในแต่ละระดับโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มีดังนี้

จำนวนประชาชนที่มีส่วนร่วมระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีจำนวนมากที่สุดในระดับการมีส่วนร่วมเนื่องจากไม่ว่าจะเป็นประชาชนกลุ่มใด พื้นที่ใดก็สามารถที่จะเข้าไปรับข้อมูลได้จากช่องทางต่าง ๆ ได้ ประกอบกับเทศบาลตำบลหลักห้าดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ และออฟไลน์ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ทั้งนี้ในเรื่องของรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม เข้าใจง่าย สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

จำนวนประชาชนที่มีส่วนร่วมระดับการเปิดรับฟังความเห็นจากประชาชนน้อยกว่าระดับการมีส่วนร่วมแบบรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นหรือปัญหาของประชาชนที่เสนอ แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านระบบสาธารณูปโภค ถนน/การขนส่ง ถนนลูกรัง ถนนทรุด รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงหมู่บ้าน ใช้เรือในการสัญจรและขนส่งผลผลิตทางการเกษตร สะพานทางเท้าไม่เพียงพอ ท่อระบายน้ำไม่ครอบคลุมพื้นที่ ระบบไฟฟ้า น้ำแห้ง/น้ำเค็ม ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม น้ำใช้ไม่เพียงพอ 2) ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมสารปนเปื้อนในอาหาร ชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น โรคไข้เลือดออก โรคอ้วน ประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง 3) ด้านเศรษฐกิจ ภาคเกษตรต้นทุนการผลิตสูงราคาผลผลิตตกต่ำ ยากจน รายได้น้อย ปัญหาหนี้สิน 4) ด้านสังคม เด็กแว้นรวมกลุ่มมั่วสุม ไม่เรียนหนังสือ ดิตยาเสพติด ประชาชนติดการพนันชุมชนขาดความสามัคคี ประชาชนขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีแบบโบราณกำลังเลือนหายไป 5) ด้านการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี และการศึกษาสาเหตุที่ทำให้จำนวนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของปัญหาและระดับความเข้มข้นของความต้อการนั้น ๆ ที่แต่ละชุมชนก็มีความแตกต่างกันหรือแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกันทำให้บางครอบครัวหรือบางชุมชนเสนอความเห็นต่างกัน หรือไม่ก็ไม่เสนอความเห็นหรือการให้ผู้นพชุมชนนำความเห็นเหล่านั้นไปเสนอกับเทศบาลต่อไป จึงทำให้จำนวนประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นน้อยกว่าระดับการมีส่วนร่วมในการรับฟังข้อมูลข่าวสาร

จำนวนประชาชนที่มีส่วนร่วมระดับการปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุมมีจำนวนที่น้อยกว่าประชาชนที่มาเสนอความเห็น เนื่องจาก 1) ความสะดวกเรื่องเวลาประชาชนต้องสละเวลาเพื่อมาเข้าร่วมประชุมซึ่งส่วนใหญ่จะกลุ่มที่มีอาชีพอยู่ในพื้นที่ กลุ่มสูงอายุ หรือเป็นกลุ่มที่สามารถสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมได้ 2) ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประชาชนให้การยอมรับจึงทำให้กลุ่มเหล่านั้นต้องนำประเด็นความเห็นหรือปัญหาเข้าสู่ที่ประชุมเพื่อเป็นตัวแทนเสนอปัญหาเหล่านั้นให้ได้รับการแก้ไขด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมประชุมมีจำนวนน้อยกว่าประชาชนที่มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูล

จำนวนประชาชนที่มีส่วนร่วมระดับการวางแผนร่วมกันมีจำนวนด้วยช่องทางของการมีส่วนร่วมในการวางแผน คือ การเข้าไปดำรงตำแหน่งในฐานะกรรมการมีจำนวนน้อยกว่าประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเนื่องจากผู้ที่ดำรงตำแหน่งกรรมการต้องเสียสละทั้งเวลาส่วนตัว เสียสละแรงกาย เสียสละทรัพย์สินบางส่วนเพื่อมาทำหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและพิจารณาแผนพัฒนาท้องถิ่นเพราะในบางกล่วตัวแทนเหล่านั้นต้องลงพื้นที่ไปกับหน่วยงานของเทศบาลตำบลหลักห้า เพื่อไปสำรวจพื้นที่ปัญหาหรือความต้องการของประชาชนและนำมาจัดทำเป็นโครงการพัฒนาบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่นในทางเดียวกัน ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ของกรรมการอาจจะกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันด้วยการประชุมที่ต้องการมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวม ทำให้ประชาชนที่เข้ามาเป็นกรรมการนอกจากจะต้องอาศัยบุคคลที่มีประสบการณ์ มีศักยภาพและมีเวลาแล้วยังต้องมีทัศนคติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมอีกด้วย

จำนวนประชาชนที่มีส่วนร่วมในระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบและประเมินผลมีจำนวนที่น้อยกว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันเนื่องจากเป็นประชาชนที่ต้องทำหน้าที่เป็นเสมือนผู้ตรวจสอบตลอดห้วงระยะเวลาของการดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบกับเทศบาลตำบลหลักห้ามีจำนวนชุมชนที่อยู่ในเขตปกครอง 41 ชุมชน ด้วยเหตุนี้เองผู้ที่ดำรงตำแหน่งกรรมการคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องเสียสละเวลา และต้องมีการทำงานเชิงบูรณาการกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้าในการตรวจสอบติดตามโครงการพัฒนาตามแผนการดำเนินงานทั้ง 41 ชุมชน และนำผลการดำเนินงานมาจัดทำเป็นรายงานผลเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหลักห้าทำให้ส่วนใหญ่ผู้ที่เป็นกรรมการของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นจะเป็นอดีตข้าราชการ อดีตผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน หรือเป็นผู้ที่ศักยภาพมีความรู้ความเข้าใจในการติดตามและประเมินผล

4. แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยแนวทางจะมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุง หรือพัฒนาระบบการจัดการของเทศบาลตำบลหลักห้าเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนดังต่อไปนี้

การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการรับรู้ของประชาชน โดยการพัฒนากลไกการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลหลักห้าโดยมุ่งเป้าหมายเพื่อสร้างความตระหนักรู้ของประชาชน เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชนในพื้นที่ กองวิชาการและแผนงานได้ปิดประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าวตามช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลหลักห้า เว็บไซต์ (<https://lakha-munic.go.th/public/>) Facebook ป้ายประกาศตามชุมชนต่าง ๆ ทั้งหมด 41 ชุมชน ซึ่งกล่าวได้ว่าการประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเพียงการประกาศแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 21 แต่ไม่ได้มุ่งหวังหรือมุ่งเป้าที่จะสร้างการรับรู้ (Awareness) ในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของการพัฒนา โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนกลไกการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุชบา สธิธร และคณะ (2548) การประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องมีการประเมินสถานการณ์ขององค์กรหรือหน่วยงานก่อนว่าเพื่อให้ทราบว่าจะมีองค์กรหรือหน่วยงานเราต้องการจะสื่อสารอะไรให้กับประชาชน ประชาชนต้องการรู้อะไร หลังจากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์หรือวิธีการในการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย 1) การระบุปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบ (Defining the problem) 2) การวางแผนการประชาสัมพันธ์ (Planning and programming) 3) การปฏิบัติการด้านการสื่อสารและดำเนินการประชาสัมพันธ์ (Taking Action and Communication) โดยนำประเด็นที่กำหนดไว้ในขั้นตอนแรกนำมาสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ ผ่านช่องทาง ๆ ต่างที่กำหนดไว้ตามแผนการประชาสัมพันธ์ 4) การประเมินผลและปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ เพื่อประเมินว่ากิจกรรมการประชาสัมพันธ์ที่ได้ดำเนินการไปนั้นสอดคล้องกับเป้าหมาย หรือประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบหรือไม่ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สมัครสมร รักดีเทวา, อภิญา อิงอาจ และ เอกนถุน บางท่าไม้ (2564) ได้ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิรูปประเทศ พบว่า การสร้างการรับรู้ของประชาชน 1) การสร้างความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2) นำกฎหมายดังกล่าวมาจัดเรียงเนื้อหาให้เกิดความน่าสนใจ เข้าใจง่าย โดยนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่ประชาชนได้รับหากกฎหมายนั้นได้บังคับใช้ 3) การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ที่รับผิดชอบทั้งในเชิงลึกและกว้างผ่านช่องทางต่าง ๆ ออนไลน์ ออฟไลน์

การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นในช่องทางของแผนชุมชนให้มากยิ่งขึ้นนอกจากแผนชุมชนจะเป็นช่องทางในการนำปัญหาและความต้องการของชุมชนไปสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนชุมชนยังทำให้ชุมชนได้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยน เจจรร่วมกัน มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างประชาชนในชุมชน ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีความสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น ชุมชนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ, นพพร จันทรนาชู และ นรินทร์ สังข์รักษา (2559) ได้ศึกษารูปแบบการสร้างเสริมพลังอำนาจให้กับชุมชนเพื่อการจัดทำแผนชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อการจัดทำแผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมให้เกิดขึ้น 6 กิจกรรม ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดทำแผนชุมชนเป็นการสร้างความเข้าใจในแนวคิดและความสำคัญของแผนชุมชนให้กับชาวบ้านในชุมชนด้วยเครื่องมือสื่อสาร 2) การสรรหาบุคคลเข้ามาร่วมทีมในการจัดทำแผนชุมชน การสรรหาบุคคลชาวบ้าน หรือผู้นำชุมชนที่มีความพร้อมมีความสนใจและมีภาวะผู้นำที่พร้อมจะนำชุมชน จัดทำแผนชุมชน 3) การสร้างความตั้งใจหรือสร้างความมุ่งมั่นให้กับชุมชนในการจัดทำแผนชุมชนการนำชาวบ้านหรือทีมที่จัดทำแผนชุมชนไปศึกษาดูงานหรือดูตัวอย่างของชุมชนที่ประสบความสำเร็จหรือจัดทำแผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งถอดบทเรียนร่วมกันและแลกเปลี่ยนร่วมกันในการจัดทำแผนชุมชน 4) การจัดตั้งทีมแผนชุมชน เป็นการจัดตั้งทีมงาน กำหนดเป้าหมายทั้งเชิงการพัฒนา เป้าหมายในการจัดทำแผนชุมชน โดยให้ชุมชนได้ร่วมกันสร้างทีมชุมชนขึ้นมา อีกทั้งสร้างกิจกรรมเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนชุมชน 5) การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติการที่เกี่ยวกับแผนชุมชน หลังจากที่ได้ศึกษาดูงานตัวอย่างการจัดทำแผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งถอดบทเรียน ทีมทำแผนชุมชนจะเป็นทีมหรือกลุ่มหลักในการขับเคลื่อนประเด็นในชุมชนทั้งประเด็นปัญหา ความต้องการต่าง ๆ ของชุมชนนำมาพูดคุย เจรจากันในชุมชนเพื่อตกผลึกประเด็นที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันในชุมชนในอนาคตผ่านการจัดทำแผนชุมชนร่วมกัน ซึ่งทักษะสำคัญประการหนึ่งของทีมทักษะในการสื่อสาร หมายรวมไปถึงการสื่อสารผ่านการพูดคุย ช่องทางประชาสัมพันธ์ และการสร้างความไว้วางใจเชื่อใจระหว่างคนในชุมชนอีกด้วย 6) การส่งเสริมความภาคภูมิใจให้แก่ทีมที่จัดทำแผนชุมชน ในฐานะหน่วยงานรัฐได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมในเชิงบทบาทของกลุ่มชุมชน บทบาทนี้หมายถึงรวมถึงความสามารถในการเข้าถึงนโยบายของท้องถิ่น กระบวนการจัดทำแผนท้องถิ่น การนำแผนชุมชนไปสู่แผนท้องถิ่น ไปจนถึงการปฏิบัติ กระบวนการติดตามประเมินผลแผนหรือโครงการที่มาจากแผนชุมชน เพื่อให้กลุ่มนี้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ

การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมระดับการปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุม การประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านและประชาคมระดับตำบลเป็นช่องทางหลักที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับเทศบาลตำบลหลักห้าในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แต่เนื่องด้วยปัจจัยความสะดวกของแต่ละครัวเรือน การประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ทำให้ประชาชนที่เข้าร่วมประชุมประชาคมนั้นขาดความหลากหลายของกลุ่มทางสังคม ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ หรือผู้สามารถสละเวลาเข้าร่วมประชุมในวันธรรมดา ในทางเดียวกัน โครงการพัฒนาส่วนใหญ่มาจากผู้นำชุมชนนั้นเป็นผู้เสนอถึงแม้ว่าในแต่ละหมู่บ้านจะมีการจัดประชุมภายในชุมชนแล้วนั้น แต่ในการประชุมประชาคมของเทศบาลประชาชนที่เข้ามาประชุมอาจจะยังไม่ทราบข้อมูล จึงทำให้การลงมติความเห็นอาจเป็นไปตามความเห็นของผู้นำชุมชน แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในด้านดังกล่าว เทศบาลตำบลหลักห้าต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการประชุมประชาคม ดังนี้

การปรับระยะเวลาในการจัดประชุมโดยกำหนดวันที่ประชาชนแต่ละหมู่บ้านสามารถสละเวลาหรือมีความสะดวกเพียงพอที่จะเข้าร่วมประชุม โดยอาจประสานกับผู้นำชุมชนกำหนดเป็นตารางการประชุม ประชาคมหมู่บ้านร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วม มีความหลากหลายของกลุ่มทางสังคม ประการต่อมาการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ศึกษาข้อมูลโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนของก่อนดำเนินการประชุมประชาคมทั้งระดับตำบลและหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้นำประเด็นปัญหาหรือความต้องการของตนไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นในชุมชนเพื่อทบทวนและจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนที่จะบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมนึก จันทรโสภา และคณะ (2563 : 4671 - 4685) ได้ศึกษาการประชุมหมู่บ้านโดยการมีส่วนร่วมเชิงลึกของประชาชนเพื่อความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า การประชุมประชาคมที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยประชาชนควรรับทราบข้อมูลโครงการพัฒนาก่อนการตัดสินใจลงมติเพื่อเลือกโครงการเพื่อให้ประชาชนได้นำข้อมูลเหล่านั้นไปพูดคุย แลกเปลี่ยน และพิจารณากันในชุมชนก่อนตัดสินใจร่วมกันและการลงมติเลือกโครงการไม่ควรเป็นวันเดียวกันกับวันที่ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลนั้น ซึ่งเรียนกระบวนการนี้ว่า การประชุมประชาคมเชิงลึก

การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมระดับการวางแผนร่วมกัน สำหรับช่องทางที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นผ่านช่องทางในการดำรงตำแหน่งกรรมการของคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหลักห้า และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า โดยมีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพของประชาชนหรือผู้แทนที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชนหรือตำบล หรือเป็นที่ยอมรับของเทศบาลตำบลหลักห้า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ที่ทำอาชีพ หรือดำรงตำแหน่งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งสามารถสละเวลาเข้าร่วมประชุมกับกรรมการได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พชร สาตร์เงิน (2561 : 189-200) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแคจังหวัดลพบุรี พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนร่วมกันมีแนวทางดังนี้ 1) การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ไม่เพียงแต่กรรมการหรือผู้แทนประชาชนแต่ยังรวมไปถึงประชาชนในชุมชนอีกด้วย 2) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงบทบาทหน้าที่ของกรรมการของคณะกรรมการต่าง ๆ 3) การพัฒนาการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เชิญชวนให้ประชาชนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ

การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในระดับการมีส่วนร่วมในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลด้วยข้อจำกัดตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดสัดส่วนของกรรมการที่มาจากผู้แทนประชาคมหรือประชาชนทำให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นน้อย โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับการรับทราบข้อมูลข่าวสารผ่านการรายงานผล

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่านั้น แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุน แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การส่งเสริมและพัฒนาตัวบุคคลของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น การนำกรรมการเข้าอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำคู่มือประกอบการดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการซึ่งประกอบด้วยอำนาจหน้าที่ของกรรมการตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มาตรฐานขั้นตอนของการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวางแผนและการติดตามประเมินผล การพากรรมการไปศึกษาเรียนรู้จากหน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีวิธีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเลิศ เป็นต้น 2) การปรับปรุงกระบวนการทำหน้าที่ของคณะกรรมการให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตั้งแต่วิธีการติดตามและประเมินผลไปจนถึงการประชาสัมพันธ์รายงานผลการติดตามนั้นให้กับประชาชนทุกชุมชนได้รับทราบ เช่น การจัดทำระบบรายงานแสดงสถานะแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน (Track System) ในรูปแบบของแพลตฟอร์ม ผ่านช่องทางออนไลน์หรือสมาร์ทโฟน การจัดทำระบบแสดงสถานโครงการพัฒนาต่าง ๆ (Dashboard) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เอกลักษณ์ อุปรรัตน์ (2552 : 331) พบว่า แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมระบบการตรวจสอบการดำเนินงานของท้องถิ่นโดยให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น การปรับปรุงระบบการทำงานของคณะกรรมการ การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายนอกแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคนิคและวิธีการติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรเสริมสร้างความตระหนักรู้ของประชาชน เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อมุ่งหวังหรือมุ่งเป้าที่จะสร้างการรับรู้ (Awareness) ในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของการพัฒนา โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนกลไกการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า (บุษบา สธิธร และคณะ, 2548)

2) ควรพัฒนากระบวนการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลหลักห้าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการประเมินสถานการณ์ขององค์กรหรือหน่วยงานก่อนว่าเพื่อให้ทราบว่าขณะนี้องค์กรหรือหน่วยงานเราต้องการจะสื่อสารอะไรให้กับประชาชน ประชาชนต้องการรู้อะไร หลังจากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์หรือวิธีการในการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มประชาชน และบรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานต้องการสื่อสาร

3) ควรมีการพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้าให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำแผนการดำเนินการ และการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นเบื้องต้น โดยการทำแผนพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan) โดยนำเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำโครงการพัฒนา นำมากำหนดประเด็นพัฒนาความรู้/ความสามารถ/ทักษะ/คุณลักษณะที่จำเป็น ให้กับบุคลากรของส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า และกำหนดกลไกการติดตามและประเมินผลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4) ควรมีการพัฒนาช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมได้มากยิ่งขึ้น เช่น การจัดทำระบบติดตามการดำเนินการเรื่องร้องเรียน (Tracking System) การจัดทำแพลตฟอร์มร้องเรียนออนไลน์ การจัดทำศูนย์แสดงรายงานผลดำเนินงานในลักษณะ (Dashborad) เพื่อให้ประชาชนได้ติดตามความก้าวหน้าของโครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนของแต่ละระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) ควรศึกษาพลวัตรของการมีส่วนร่วมของประชาชนในมิติอื่น ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ การมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการคลังของท้องถิ่น เป็นต้น

3) ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำแผนการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

องค์ความรู้ใหม่

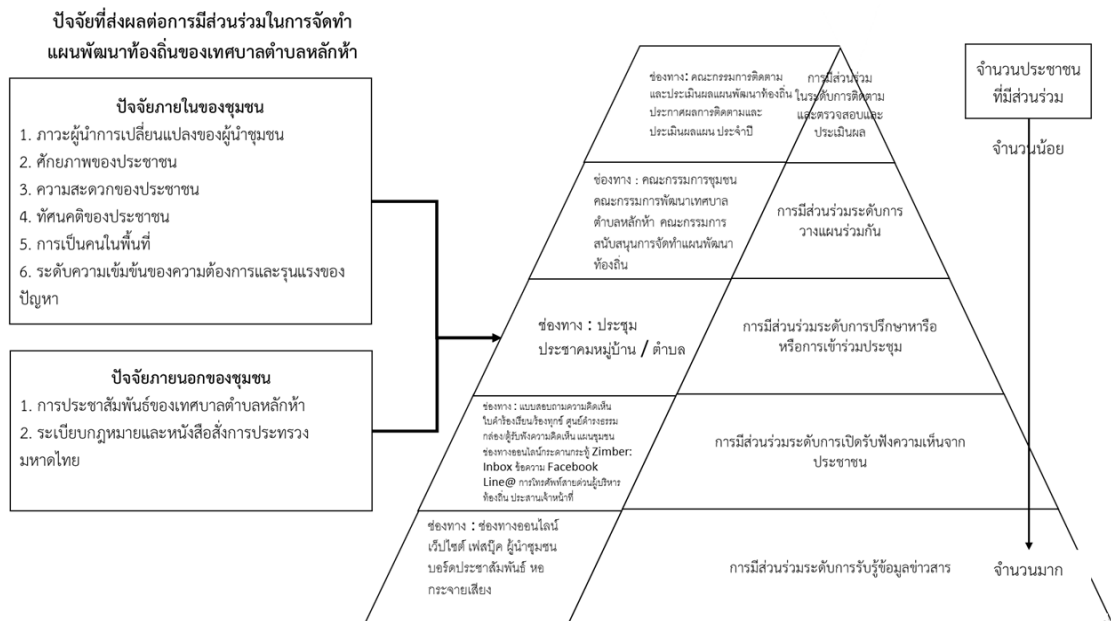
พลวัตรการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า จากการศึกษาพบว่า ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนการดำเนินงาน และรายงานการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) การมีส่วนร่วมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความเห็นปัญหาหรือความต้องการของประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลหลักห้า 3) การมีส่วนร่วมระดับการปรึกษาหารือหรือการเข้าร่วมประชุมโดยผ่านช่องทางการประชุมประชาคมระดับชุมชน และประชุมประชาคมระดับตำบล

4) การมีส่วนร่วมระดับการวางแผนร่วมกัน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การพิจารณาแผนพัฒนาท้องถิ่น และการจัดทำแผนการดำเนินงาน ผ่านการดำรงตำแหน่งกรรมการของ คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหลักห้า และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

5) การมีส่วนร่วมระดับการติดตามและตรวจสอบและประเมินผล โดยการมีส่วนร่วมผ่านการดำรงตำแหน่ง กรรมการของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า และ นำผลรายงานการติดตามและประเมินผลรายงานให้ประชาชนทราบโดยเปิดเผย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ปัจจัยภายในชุมชนได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้นำชุมชน ศักยภาพของประชาชน ความสะดวกของประชาชน การเป็นคนในพื้นที่ และระดับความ เข้มข้นของความต้องการหรือความรุนแรงของปัญหา

แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมกลไกการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลหลักห้า 2) การส่งเสริมการจัดทำ แผนชุมชน และ 3) การพัฒนาศักยภาพของผู้แทนประชาชนที่ดำรงตำแหน่งกรรมการ

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2559). การคลังท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุษบา สุธีธร และคณะ. (2548). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัครณัฐ วงศ์ปรีดี และ ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2561). โครงการศึกษาออกแบบวางระบบการทำงาน กลไกการบริหารงานและประเมินผลการดำเนินการเพื่อขอจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่นอำเภอเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค. ศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์.
- อุดม ทุมโฆสิต. (2552). การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กตัญญู แก้วหานาม และ พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม. (2562). พัฒนาการการขับเคลื่อนแผนชุมชนกับ แผนพัฒนาท้องถิ่นในบริบทประเทศไทย. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 9(1), 168-188.
- กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ, นพพร จันทรนาชู และนรินทร์ สังข์รักษา. (2559). รูปแบบการสร้างเสริมพลังอำนาจ ให้กับชุมชนเพื่อการจัดทำแผนชุมชน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(2), 1787-1801.
- พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม และคณะ. (2565). การสร้างกระบวนการและกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ชุมชนเพื่อส่งเสริมสินค้าพื้นถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผามาศ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 12(1), 168-188.
- ไตรรัตน์ กอใหญ่, จักรวาล สุขไมตรี และกิตติวรรณ กัลยาณมิตร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(4), 263-276.
- ธนภุต โพธิ์เงิน (2563) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดปทุมธานี. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา เชียงใหม่*, 5(10), 181-195.

- พชร สাত্র์เงิน. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกรวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแคจังหวัดลพบุรี. *วารสารเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*, 19(ฉบับพิเศษ), 189-200.
- วิสัยจิตร เสนาราช และคณะ. (2560). การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 11(3), 333-342.
- สมัครสมร รักดีเทวา, อภิญา อิงอาจ และเอกนถน บางท่าไม้. (2564). การวิเคราะห์การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิรูปประเทศเพื่อกำหนดประเด็นการประชาสัมพันธ์ตามการรับรู้ของประชาชน. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 1(18), 46-69.
- สมนึก จันทรไสภา และคณะ. (2563). การประชุมหมู่บ้านโดยการมีส่วนร่วมเชิงลึกของประชาชนเพื่อความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์*, 6(10), 4670-4685.
- เอกลักษณ์ อุปรรัตน์. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าศาลา และเทศบาลเมืองสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.